

Cirkulärnr: 2002:41
Diariernr: 2002/0965
Handläggare: Henrik Berggren
Siv Stjernborg
Sektion/Enhet: Finanssektionen
Datum: 2002-05-02
Mottagare: Kommunstyrelsen
Ekonomi/finans
Rubrik: Budgetförutsättningar åren 2003–2005
Bilagor: Bilaga 1: Skatter och bidrag 2003–2005 (kommunspecifik;
endast till ekonomikontoren)
Bilaga 2: Preliminär kostnadsutjämnig 2003
Bilaga 3: Preliminär kostnadsutjämnig 2003 jämfört med
2002

*Finanssektionen
Henrik Berggren
Siv Stjernborg, EJ*

2002-05-02

Kommunstyrelsen
Ekonomi/finans

Budgetförutsättningar åren 2003–2005

I detta cirkulär presenterar vi:

- En ny skatteunderlagsprognos för åren 2001–2005.
- Utvecklingen av det generella statsbidraget åren 2002–2005
- Preliminär beräkning av kostnadsutjämnningen för bidragsåret 2003
- Kommunvisa beräkningar av skatter och bidrag 2003–2005 (bilaga 1)

Skatteunderlagets utveckling åren 2001–2005

Låg tillväxt även i år – men bättre 2003

Den internationella konjunkturedgången åren 2000 till 2001 påverkade svensk ekonomi relativt kraftigt. Den konkurrensutsatta delen av ekonomin drabbades hårt. Exporten minskade under förra året och industriproduktionen föll. Bruttonationalprodukten ökade med enbart 1,2 procent. Även i år kommer vi få en svag ökning av BNP. Men det ser ut som om konjunkturen har bottnat och att ekonomin nu är på väg uppåt igen.

Såväl internationellt, främst i USA, som i Sverige har vi sett klara indikatorer på att industrikonjunkturen nu är på väg uppåt och att hushållens förtroende har återvänt. Men i dagsläget är aktiviteten i ekonomin låg och det tar därför ett tag innan det tar fart. Men till hösten bör uppgången vara tydlig.

Vi bedömer att tillväxten som genomsnitt i år kommer att öka med 1,1 procent. Denna modesta ökningstakt förutsätter en kraftig uppgång under andra halvåret 2002. År 2003 bedömer vi att BNP stiger med nära 3 procent. Även år 2004 blir ett bra tillväxtår.

Trots den svaga konjunkturen ökade sysselsättningen förra året. Det är normalt med en eftersläpning innan sysselsättningen faller när konjunkturen försvagas. Därför bedömer vi att det i år kommer en försvagning av sysselsättningen nu i vår. Men sysselsättningsnedgången blir begränsad och sysselsättningen stärks återigen nästa år då aktiviteten ökar i ekonomin.

Tabell 1. Ekonomiska förutsättningar, årlig procentuell förändring

	2001	2002	2003	2004	2005
BNP	1,2	1,1	2,6	3,1	2,2
KPI, genomsn. förändring	2,6	2,3	2,0	2,0	2,0
Timlöner	4,3	3,8	3,9	4,0	4,0
Arbetade timmar	0,5	-0,6	0,5	0,8	0,5
Arbetslöshet, procent av arbetskraften	4,0	4,4	4,1	4,0	3,9
Prisbasbelopp, kr	36 900	37 900	38 700	39 400	40 200

Timlönerna ökade med 4,3 procent förra året. Det var framförallt inom den offentliga sektorn som dessa ökade starkt. I år bedömer vi att timlönerna kommer att öka i måttligare takt, med ca 3,8 procent.

Betydligt svagare skatteunderlagsökning de närmaste åren

Skatteunderlaget har under de senaste åren utvecklats starkt med öknings-takt av hela 7,5 procent år 2000 och 6,1 förra året.

Ökningstakten är dock extra uppdriven på grund av regelförändringar i skattesystemet. Dessa regelförändringar leder till att skatteunderlaget och därmed även skatteintäkterna ökar. Vid förändringar av detta slag görs det en motsvarande reglering av det generella statsbidraget. Justerat för regeleffekter har skatteunderlaget ökat med 6,0 respektive 5,2 procent år 2000 och 2001. De närmaste åren kommer skatteunderlaget enligt vår bedömning att växa i betydligt långsammare takt, kring 4,5 procent per år (exklusive regelförändringar).

Tabell 2. Utveckling av det kommunala skatteunderlaget samt regelförändringar, procentuell förändring

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Skatteunderlag	7,5	6,1	5,4	6,4	4,8	4,7
Regelförändringar	1,5	0,9	1,0	2,2	0,0	0,0
Egenavgift	1,5	1,5	1,5			
Grundavdrag		-0,6	-0,5	-1,1		
Pensionssystem (inkl avdragsjustering)				3,3		
Skatteunderlag exkl. Regelförändringar	6,0	5,2	4,4	4,2	4,8	4,7

Tabell 3. Bidrag till skatteunderlagsökningen, procent

	2001	2002	2003	2004	2005
Timlön	3,4	3,0	3,0	3,0	3,0
Sysselsättning	0,4	-0,5	0,4	0,6	0,4
Sjuk- och föräldrapenning	0,7	0,6	0,5	0,3	0,3
Arbetsmarknadsersättningar	-0,5	0,3	0,0	-0,1	0,0
Pension	0,8	1,3	2,6	1,1	1,0
Avdrag	0,4	0,7	0,0	-0,3	-0,3
Övrigt	0,9	0,1	0,0	0,2	0,2
Summa	6,1	5,4	6,4	4,8	4,7

I tabell 3 ser vi de olika delarnas bidrag till förändringen av skatteunderlaget. Merparten av bidraget består av ökningen i timlön. Ju mer timlönen ökar desto större blir ökningen av skatteunderlaget. Denna ökning är dock en chimär såtillvida att den för med sig en lika stor ökning på kostnadssidan genom ökade löner i ekonomin.

Viktigt för den reala utvecklingen av skatteunderlaget är sysselsättningen. År 2000 och 2001 har denna givit ett positivt bidrag till ökningen av skatteunderlaget. Övrigtposten som bidrar med hela 0,9 procent år 2001 har också att göra med den starka sysselsättningsutvecklingen. Det är nämligen så att lönesumman, enligt utfall, har ökat starkare än produkten av ökningen av arbetade timmar gånger timlöneökningar. I år kommer sysselsättningen att minska vilket sänker skatteunderlaget.

Pensionernas bidrag ökar under perioden. Detta beror till stor del på de regelförändringar som genomförs under perioden men även på att pensionärernas inkomster ökar. Den kraftiga ökningen av sjukfrånvaron bidrar också till skatteunderlagsökningen, främst i början av perioden. Vi har antagit att ökningen av sjukfrånvaro kommer att avta under perioden. Vidare så bidrar såväl de höjda nivåerna i arbetslöshetsersättningen som den högre arbetslösheten år 2002 till att skatteunderlaget ökar 2002.

Tabell 4. Skatteunderlags prognoser, procentuell ökningstakt

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aktuell bedömning, cirk. 2002:41	7,5	6,1	5,4	6,4	4,8	4,7
SK bedömning i mars, cirk. 2002:24	7,5	6,1	5,4	6,3	4,8	4,6
SK bedömning i dec, cirk. 2001:142	7,5	5,7	5,2	6,3	4,8	4,4
Regeringens bedömning i vp02	7,5	6,1	4,4	6,0	4,3	
Fastställda uppräkningsfaktorer bp02	7,1	5,54	5,01	6,5	4,2	

Det är små skillnader i bedömningen av skatteunderlaget jämfört med föregående prognoser. Konjunkturbilden har reviderats mycket lite sedan vår bedömning i december. Regeringen har en försiktigare bedömning av skatte-

underlagsutvecklingen trots att man har en snarlik bild av konjunkturen. Detta beror bland annat på att man har en svagare timlöneutveckling i sin prognos. Man har även lägre transfereringsinkomster i form av sjukersättningar och arbetslöshetsersättningar. Vi har i denna prognos tagit hänsyn till den nyligen beslutade takhöjningen i arbetslöshetsförsäkringen, vilket inte regeringen kunnat göra.

Tabell 5. Underlag för beräkningar av skatteunderlaget m.m. för åren 2001 – 2005 enligt vår nya prognos

	2001	2002	2003	2004	2005
Befolkning, riket 1.11 året innan	8 880 620	8 908 146	8 930 191	8 951 022	8 972 437
Befolkning, procentuell förändr.		0,31	0,24	0,23	0,24
Medelskattkraft, kr/inv.:					
fastställt för 2001 till 2002	131 171	137 317			
SK:s prognos	131 867	138 559	147 063	153 763	160 606

Slutavräkning positiv både 2001 och 2002

Slutavräkningen av 2001 års skatteinkomster blir plus 579 kronor per invånare 1.11.2000 enligt det definitiva taxeringsutfallet för 2000 och vår nya prognos för 2001. Avräkningen betalas ut i januari 2003.

Med den av regeringen i september 2001 fastställda uppräkningsfaktorn för 2001 blir prognosen för avräkningen detta år plus 437 kronor per invånare enligt Rådets rekommendation. Därmed blir korrigeringen enligt vår bedömning, plus 142 kronor per invånare per den 1.11.2000. Se tabell 6.

Tabell 6. Slutavräkning för 2001 års skatteintäkter, kronor per invånare

	Bokslut 2001	Bokslut 2002	Januari 2003
	Prognos enl. rådet	Korrigering enl. SK:s bedömning	Totalt enl. SK:s bedömning
Slutavräkning 2001	437	142	579

Enligt vår prognos blir slutavräkningen av skatteintäkterna för år 2002 plus 255 kronor per invånare per den 1.11.2001. Detta är en prognos på den totala avräkningslikviden, vilken utbetalas i januari 2004.

Hur mycket som kommer att påverka bokslut 2002 blir inte klart förrän i december i år. Detta eftersom Rådets rekommendation bygger på taxeringsutfallet för 2001 samt den uppräkningsfaktorn som regeringen fastställer för 2002 i samband med budgetpropositionen i höst.

Givet att vår prognos för 2001 är korrekt och att regeringen fastställer den prognos för 2002 som finns angiven i den ekonomiska vårpropositionen (se cirkulär 2002:39) skulle prognosen enligt rådets rekommendation för 2002 års

avräkning i bokslut 2002 bli minus 10 kronor. Skillnaden mot vår bedömning (plus 265) skulle således korrigeras i bokslut 2003. Se tabell 7.

Tabell 7. Slutavräkning för 2002 års skatteintäkter givet vissa förutsättningar, kronor per invånare

	Bokslut 2002	Bokslut 2003	Januari 2004
	Prognos enl. regeringens uppräkningsstal (Våp:en 2002)	Korrigerings enl. SK:s bedömning	Totalt enl. SK:s bedömning
Slutavräkning 2002	-10	265	255

I de kommunvisa beräkningarna (bilaga 1) har uppdelningen av 2002 års avräkning enligt tabell 7 *inte* gjorts. Tabellen ska endast ses som ett räkneexempel för att visa hur periodiseringen påverkas av vad regeringen fastställer för uppräkningsstal för år 2002.

Generella statsbidrag

I tabell 8 redovisas det invånarrelaterade statsbidraget för åren 2002–2005. I tabellen särredovisas vissa delar som vi bedömt som intressanta.

Tabell 8. Invånarrelaterat statsbidrag 2002–2005, miljoner kronor

	2002	2003	2004	2005
Cirkulär 2002:24	51 812	26 255	27 161	27 161
Förändringar Våp:en, cirkulär 2002:39		-167	-167	-167
Totalt enligt detta cirkulär		26 088	26 994	26 994
<i>därav:</i>				
Barnomsorgsreformen	500	1 700	1 700	1 700
Vårdöverenskommelsen	283	883	1 183	1 183
Förbehållsbelopp samt högkostnadsskydd ÄO		900	900	900

I tabell 9 redovisas det invånarrelaterade statsbidraget i kronor per invånare.

Tabell 9. Invånarrelaterat statsbidrag 2002–2005, kronor per invånare

	2002	2003	2004	2005
Cirkulär 2002:24	5 816	2 940	3 034	3 027
Förändringar Våpen, cirkulär 2002:39		-19	-19	-19
Totalt enligt detta cirkulär		2 921	3 016	3 009
<i>därav:</i>				
Barnomsorgsreformen	56	190	190	189
Vårdöverenskommelsen	32	99	132	132
Förbehållsbelopp samt högkostnadsskydd ÄO		101	101	100

Införandereglerna år 2005

Som angivits i tidigare cirkulär finns det inga beslut om vad som händer med införandereglerna efter år 2004. I brist på beslut har vi låtit 2004 års belopp ligga kvar oförändrade år 2005. De kommunvisa beräkningarna som gjorts tidigare har inte varit helt korrekta när det gäller de rörliga införandeavdragen. Dessa trappas av med 200 kronor per invånare per år fram till och med 2004.

För de kommuner som 2004 fortfarande inte har erhållit hela den positiva bidragsförändringen av tidigare systemomläggningar är det rimligt att infasningen fortsätter. Detta har inte varit fallet i tidigare beräkningar, vilket har inneburit att ett tjugotal kommuner har fått ett för stort införandeavdrag 2005 (maximalt 200 kronor per invånare). Detta är nu korrigerat i de kommunvisa beräkningarna. Förändringen kräver vissa justeringar i modellverktyget, se vidare information under rubriken med samma namn.

Nivåjustering

Förändringen i beräkningen av införandereglerna påverkar nettoutfallet av införandereglerna. Nivåjusteringen som ska finansiera detta netto påverkas således om utfallet av införandereglerna förändras.

En revidering uppåt av skatteunderlagsprognosen (se ovan) påverkar omslutningen i inkomstutjämnningen och även nivåjusteringen. Detta då det sedan år 2001 görs en justerad beräkning av inkomstutjämnningen för vissa kommuner. Justeringen gör att den totala avgiften blir något mindre än det totala bidraget. Differensen finansieras via nivåjusteringen.

Tabell 10. Nivåjustering 2002–2005, kronor per invånare

	2002	2003	2004	2005
Kostnadsutjämning, överskott	2	1	0	0
Införandetillägg, finansiering	-192	-186	-173	-176
Inkomstutjämning, justering	-12	-15	-16	-16
Summa	-202	-200	-189	-193

Preliminär kostnadsutjämning 2003

Kommunförbundet har i samverkan med Statistiska centralbyrån (SCB) gjort en preliminär beräkning av kostnadsutjämningen för bidragsåret 2003.

SCB har uppdaterat merparten av det underliggande datamaterialet. De variabler som *inte* är uppdaterade är:

- Skattekraften i barnomsorgsmodellen.
- Antalet män med låg inkomst i modellen för individ- och familjeomsorg.

För dessa variabler har samma värde som i de definitiva beräkningarna för år 2002 använts.

Uppdaterad tätortsgrad

Jämfört med bidragsåret 2002 har SCB uppdaterat tätortsgraden, det vill säga hur stor andel av kommunens befolkning som bor i tätort. Denna tas fram vart femte år och uppdateras således inte varje år. Förändringen påverkar utfallet i modellerna:

- Barnomsorg
- Individ- och familjeomsorg
- Kollektivtrafik
- Vatten- och avlopp
- Merkostnader för administration med mera.

För de flesta kommuner blir det mindre förändringar, 263 kommuner får en förändring som ligger inom intervallet plus/minus 50 kronor. I modellerna för vatten och avlopp samt merkostnader för administration med mera finns det vissa klassindelningar. Några kommuner hamnar i en ny klass och får således en större förändring.

Verksamhetskostnader från bokslut 2001

Verksamhetskostnaderna på riksnivå från bokslut 2001 kommer att ligga till grund för 2003 års utjämning. Dessa är för närvarande inte kända. Kommunförbundet har därför gjort en bedömning av kostnaderna för 2001 för de olika verksamheterna som ingår i modellerna. Bedömningen är gjord utifrån antaganden om hur löner, priser samt volymutveckling för de olika verksamheterna förändrats mellan 2000 och 2001.

Preliminärt utfall

Kommunens standardkostnad för kostnadsutjämnings olika delar samt kommunens bidrag eller avgift totalt framgår av bilaga 2. Bidraget eller avgiften för kommunen är skillnaden mellan kommunens så kallade strukturkostnad och den genomsnittliga för riket (25 999 kronor per invånare).

Jämfört med bidragsåret 2002 sker det ganska stora förändringar för enskilda kommuner. För 67 procent av kommuner är förändringen inom intervallet plus/minus 250 kronor per invånare. Förändringen är dock mindre jämfört med motsvarande beräkning förra året då 64 procent av kommunerna låg inom intervallet plus/minus 250 kronor, se tabell 11.

I *bilaga 3* redovisas en jämförelse mellan de preliminära beräkningarna för 2003 i förhållande till de definitiva beräkningarna för bidragsåret 2002.

Tabell 11. Förändring av bidrag/avgift i kostnadsutjämnings 2003 jämfört med 2002 (förändring vid 2002 års preliminära beräkning inom parantes)

Förändring	Antal	Procent
Under -650	0 (0)	0 (0)
-650 till -450	3 (2)	1 (1)
-450 till -250	17 (14)	6 (5)
-250 till -50	55 (64)	19 (22)
-50 till 0	27 (26)	9 (9)
0 till 50	27 (22)	9 (8)
50 till 250	88 (73)	30 (25)
250 till 450	50 (58)	17 (20)
450 till 650	11 (21)	4 (7)
650 till 850	10 (6)	3 (2)
Över 850	1 (3)	0 (1)
Totalt	289	100

Bland de tio kommuner som får störst negativ förändring finns två kommuner vilka påverkas negativt av uppdateringen av tätortsgraden. Det finns även en kommun som har en stor negativ förändring av bidraget i modellen för befolkningsminskning. För sex av de tio kommunerna förklaras merparten av den negativa förändringen av minskat bidrag/ökad avgift i modellen för grundskola.

För de tio kommuner som får störst positiv förändring förklaras en stor del av ökat bidrag i modellen för befolkningsminskning. Två kommuner påverkas positivt av uppdateringen av tätortsgraden. Det som har störst påverkan för samtliga av de 10 kommunerna är en positiv förändring av bidraget/avgiften i modellen för äldreomsorg.

Kommunvisa beräkningar av skatter och bidrag

I bilaga 1 redovisas kommunvisa beräkningar av skatter och statsbidrag. I beräkningarna ingår inte:

- det särskilda statsbidraget på 150 miljoner 2003 och 2004 till kommuner och landsting med befolkningsminskning,
- ersättning för den frivilliga maxtaxan inom barnomsorgen (inklusive pengar för kvalitetssäkring),
- de riktade statsbidragen till personalförstärkningar inom skolan samt
- det tillfälliga nyanställningsstödet 2003.

Skillnader jämfört med beräkningar i september (2002:24) beror på:

- den nya skatteunderlagsprognosen,
- justerad statsbidragsram för åren 2003–2005,
- kommunens preliminära kostnadsutjämning för 2003,
- den nya prognosen för nivåjusteringen samt
- för vissa kommuner justerade införandeavdrag år 2005.

Som vanligt bygger beräkningarna på att kommunens befolkning och skatteunderlag ökar i samma takt som i riket samt 2002 års skattesatser. Önskas beräkningar utifrån andra förutsättningar kan ni ange dessa via e-post till henrik.berggren@svekom.se eller anders.jonsson@svekom.se.

Kommande Knivsta kommun

I de kommunvisa beräkningar görs även en första beräkning för kommande Knivsta kommun. Detta påverkar även utfallet för Uppsala kommun. De flesta posterna har uppdaterats och får anses så pass säkra som de kan vara vid denna tidpunkt. Inom några områdena finns det dock en viss osäkerhet, se nedan.

Skatteintäkter och inkomstutjämning

Uppgifter om skatteunderlaget i kommande Knivsta kommun har hämtats från Riksskatteverkets (RSV) uppgifter på församlingsnivå. Den nybildade kommunen kommer dock inte, enligt regeringsbeslut, exakt sammanfalla med de församlingar som idag utgör Knivsta kommun i Uppsala kommun. Det berör bara ett fåtal fastigheter. Detta tillsammans med den långtgående inkomstutjämnningen görs bedömningen att detta endast påverkar utfallet marginellt.

Vidare har antagits att kommande Knivsta kommun väljer samma skattesats som nuvarande Uppsala kommun.

Kostnadsutjämningsen

Inom kostnadsutjämningsen är det främst mindre tillägg och avdrag som inte har kunnat tas fram för Knivstas del, exempelvis små skolor/skolskjutsar i modellen för grundskolan.

Den modell som är mest osäker för Knivstas del är kollektivtrafiken. I brist på underlag har SCB givit Knivsta samma standardkostnad som Uppsala.

Det åldersrelaterade statsbidraget

Uppgifter om befolkningen uppdelad på åldersklasser per den 1 november finns i dagsläget inte tillgängliga, varför schablonberäkning har fått göras. För Uppsalas del är beräkningen oförändrad. Då Knivstas befolkning är något yngre än Uppsala som helhet kan det bli så att det faktiska utfallet för Uppsala blir något lägre.

Modellverktyget Skatter och bidrag

I beräkningsmodellen "Skatter och bidrag" behöver följande ändringar göras i "Indatabladet":

- Skriv in vår nya skatteunderlagsprognos för riket för åren 2001–2005 i cellerna B9–F9 (6,1; 5,4; 6,4; 4,8; 4,7).
- Skriv in den nya statsbidragsramen för åren 2003–2005 i cellerna D43 till F43. Beloppen framgår av tabell 8.
- Skriv in den preliminära kostnadsutjämningsen för 2003 i cell D79. Kommunens bidrag/avgift framgår av bilaga 2.
- Skriv prognosen för nivåjusteringen för åren 2003–2005 i cellerna D59 till F59, värdena framgår av tabell 10.
- Riksprognosen för kommunens befolkning i modellen stämmer inte med den i bilaga 1. Det beror på att vi i bilagan har utgått från kommunens befolkning per den 31 december 2001. För att få samma intäkter i modellen som i bilaga 1 ska nuvarande formler ersättas. Skriv in vår framskrivning av kommunens befolkning (rad 2 i bilaga 1) i cellerna D32–F32.

Dessutom måste följande ändring göras i bladet för "Totala intäkter":

Ta bort bladets skydd. Detta görs genom att man går längst upp på skärmen till meny Verktyg och väljer Skydd/Ta bort bladets skydd och på frågan om lösenord skriver in: kommun.

- Skriv in bokslutskorrigeringsen av 2001 års slutavräkning enligt Kommunförbundets bedömning i cell G32 (142 kr/inv.)
- Skriv in prognosen av 2002 års slutavräkning enligt Kommunförbundets bedömning i cell G34 (255 kr/inv.).

Vidare måste följande ändringar göras i bladet för "Införande":

Ta bort bladets skydd. Detta görs genom att man går längst upp på skärmen till meny Verktyg och väljer Skydd/Ta bort bladets skydd och på frågan om lösenord skriver in: kommun.

- Skriv in beloppet 1 200 i cellerna G6 och G9. Nuvarande belopp ska ersättas.

Förändringen påverkar *endast* de kommuner som har ett avdrag (-) i cellerna D22 och E22 på bladet totala intäkter.

Efter att ha gjort ändringarna bör skyddet återinföras på båda bladen genom att man på menyn Verktyg väljer Skydd/Skydda blad och på frågan om lösenord anger: kommun.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Finanssektionen

Henrik Berggren

Bilagor

Bilaga 1: Skatter och bidrag 2003–2005 (kommunspecifik; endast till ekonomikontoren)

Bilaga 2: Preliminär kostnadsutjämning 2003

Bilaga 3: Preliminär kostnadsutjämning 2003 jämfört med 2002